

insecutus per angulum illum hinc exire coegit : A veritas declaravit. Postquam enim peregrinus ille et ecce Dei et B. Jacobi gratia liberatus ab illis qui me premebant, loqui valeo ; ac citius mittite, et presbyterum accite, qui mihi sanctæ communionis viaticum tribuat ; diutius enim in hac vita manendi non habeo licentiam. » Qui cum misissent, dum ille moram venendi faceret, unum de sociis suis publice admonuit, dicens : « Amicæ, inquit, noli amodo Cirino domino tuo Calvo militare, cui hactenus adhæsisti, veraciter enim damnatus est, et in proximo mala morte moriturus. » De quo ita contigisse rei

bono fine quievit, et sepulturæ traditus est, reversus sociis et narrantibus quæ gesta sunt, prædictus Girinus, cognomento Calvus, qui dives homo fuerat, eorum relationem pro somno duxit, nec se a pravitate sua quidquam emendavit ; unde non post multos dies contigit dum militem armis interficeret, ipse quoque ejusdem militis lancea transfossus interiret. Ergo Regi regum Domino N. J. C. in sæcula sæculorum amen.

MIRACULUM GRANDE SANCTI JACOB

A Domino Anselmo Cantuariensi archiepiscopo editum, de peregrino qui amore apostoli se peremit, et B. Jacobus illum ad vitam, beata Dei Genitrice Maria auxiliante, de morte reduxit (2)

(Ex cod. ms.)

Prope Ludunensem civitatem est vicus quidam in quo juvenis quidam morabatur, nomine Gualdus, qui arte pelletaria instructus, juxta laborem manuum suarum vivebat, et patre suo defuncto suis laboribus matrem suam sustinebat. Hic sanctum Jacobum vehementer diligebat, ad cujus limina singulis annis venire et suam obedientiam solebat offerre. Uxor enim non habebat, sed solus cum matre et una vetula vitam castam gerebat. Sed cum diuscule se contineret, tandem vice carnis voluptate superatus cum juvenca quadam fornicatus est. Mane autem facto quia peregrinationi prius se disposuerat, cum duobus vicinis suis ducens secum asinum suum, ad Sanctum Jacobum ire coepit. Qui, cum in via essent, invenerunt quemdam mendicum ad Sanctum Jacobum proficiscentem. Hunc secum et gratia societatis, et potius amore sancti apostoli tulerunt ; largientes ei necessaria victus. Pergentes igitur, plures cum lætitudine dies hoc fecerunt. Quoniam pacificæ ac charitativæ societati invidet diabolus, in humana forma satis honesta ad juvenem qui in domo fornicatus fuerat clam accessit, eique dixit : « Nosti qui sim ? » At ille : « Nequaquam. » Et daemon : « Ego, inquit, sum Jacobus apostolus quem singulis annis jam ex multo tempore consuevisti visitare tuisque præmiis honorare. Scias quia multum gaudebam de te, quoniam quidem magnum bonum sperabam de te. Sed nuper antequam domum tuam exires, fornicatus es cum muliere, nec inde usque nunc pœnituisti, nec confiteri voluisti ; sicque peregre cum peccato tuo profectus es, quasi tua peregrinatio Deo et mihi foret acceptabilis. Non ita fieri oportet : nam quicumque amore mei vult peregrinari, prius necesse est ut peccata sua per humilem confessionem aperiat, et postea peregrinando eadem commissa puniat : qui aliter fecerit, peregrinatio

B grata non erit. » Hoc dicto ab oculis se videntibus evanuit.

His auditis homo contristari coepit, proponens in animo suo se domum velle redire, suo presbytero confiteri ; sicque coepo itinere regredi. Hoc itaque dum apud se tractaret, venit daemon in eadem forma qua prius apparuerat, dicens ei : « Quid est quod cogitas in corde tuo, te domum velle redire. pœnitentiam agere ut ad me dignius postmodum valeas redire ? Putas te tantum scelus tuis jejuniis sive lacrymis posse delere ? multum desipis : crede meis consiliis, et salvus eris ; alioquin salvum non poteris. Quamvis peccaveris, ego tamen amo ; et propterea veni ad te ut tale consilium tibi tribuam unde salvum possis, si mihi credere volueris. » Cui peregrinus : « Ita, inquit, cogitabam sicut dicis : sed postquam ad salutem non prodesse hoc asseris, dic quod tibi placeat unde salvum possim, et libens exsequar. » At ille : « Si, inquit, pleniter a delicto emundari desideras, viridia, quibus peccasti, citius amputa. » Quo ille consilio territus dixit : « Si mihi hoc quod consulis fecero, vivere non potero, eroque mei ipsius homicida ; quod sæpe audivi coram Deo esse damnabile. » Tunc daemon irridens : « O, inquit, insipiens, quam parum intelligis ea quæ tibi ad salutem possunt proficere ! Si taliter mortuus fueris, ad me sine dubio transibis, quia puniendo delictum tuum martyri eris. O si esses tam prudens ut te ipsum interficere non dubitares, ego certe cum multitudine sociorum meorum statim ad te venirem, ac tecum mansuram animam tuam lætus acciperem. Ego, ait, sum Jacobus apostolus qui tibi consulo : fac ut locutus sum si ad meum vis venire consortium, et tui delicti remedium invenire. » Quibus dictis peregrinus animatus ad facinus, nocte, sociis dormientibus, cultellum extraxit, et quidquid virile fuerat in partibus illis sibi amputavit, deinde

(2) Fabula hæc S. Anselmo falso tribuitur.

versa manu ferrum erexit, ejusque acumine, se injiciens, ventrem confodit. Cum autem sanguis efflueret, et ille palpitando tumultuaretur, ex perrecti socii vocaverunt illum sciscitantes quid haberet. Qui cum illis responsum non daret, sed anxius extremum spiritum traheret, conturbati concite surgunt, luminaria accendunt, sociumque semivivum nec jam eis respondere valentem reperiunt. Ex quo stupefacti simul et magno timore percussi, ne mors illius sibi imponeretur si mane in eodem loco invenirentur, fugam ineunt, ipsum vero in suo sanguine volutantem, asinum vero et egenum quem alere cœperant, derelinquunt.

Mane autem cum familia domus surrexisset, occisumque reperisset, non habens certitudinem qui eum occidisset, advocat vicinos et defunctum ad ecclesiam sepeliendum deferunt; ante cujus fores dum fossa parafetui, propter sanguinis fluorem illum deponunt. Nec multa interveniente mora ille qui mortuus fuerat, rediit, et in stratu funereo resedit. Quod qui aderant intuentes, perterriti fugiunt et exclamant; quorum clamore populi concitati accurrunt, quid acciderit inquirunt, et mortuum vitæ restitutum audiunt. Qui cum propius accessissent, et eum alloqui cœpissent; quæque circa eum acta fuerant libera voce coram omnibus enarravit. « Ego, inquit, quem a morte resuscitatum videtis, ab infantia sanctum dilexi Jacobum, eique, in quantum potui, servire consuevi. Modo autem dum ad eum pergere decrevissem, et usque in hanc villam venissem, adveniens diabolus fefellit me, dicens se esse sanctum Jacobum, » totumque ordinem, ut supra dictum est, enarravit; atque subiit: « Postquam mihi met vitam ademi et anima coarctaretur de corpore, venit ad me idem malignus spiritus qui me deceperat, ducens secum magnam turbam dæmonum, qui confestim absque misericordia me rapuerunt, atque plorantem ac miserabiles voces emittentem tulerunt ad tormenta. Euntes ergo versus Romam tetenderunt. Verum cum ad silvam quæ inter urbem et villam quæ vocatur Labicau, sita est, venissemus, sanctus Jacobus insecutus nos post tergum nostrum advolavit, comprehensisque dæmonibus ait: « Unde venistis et quo tenditis? » Aiunt illi: « O Jacobe sancte, ad te nihil pertinet; nam in tantum nobis credidit, ut semetipsum interficeret. Nos suasimus, nos fefellimus, nos habere debemus. » Quibus ille: « De hoc, ait, quod quæro nihil respondetis, sed Christianum decepisse jactando gaudetis. Unde malas habeatis gratias; meus enim peregrinus est quem vos habere jactatis, utique non vos sine pugna feretis. » Videbatur mihi Jacobus juvenis, et venusti aspectus, macilentus, medii coloris, qui vulgo brunus dicitur. Illo igitur cogente Romam divertimus, ubi prope juxta ecclesiam beati Petri apostoli erat locus viridis et spaciosus in planitie aeris, in quo sanctorum turba inenarrabilis ad concilium venerat, cui præsidebat domina venerabilis Dei Genitrix et perpetua Virgo Maria, multis et præclaris proceribus

A dextraque lævaque ejus considentibus. Quam ego cum magno cordis affectu considerare cœpi, nunquam enim in vita mea tam pulchram creaturam usquam vidi: non magnæ sed mediocris staturæ, erat pulcherrima facie, desirabilis aspectu. Ante beatus apostolus meus advocatus piissimus coram omnibus protinus exstitit, et de Satanæ fallacia qualiter me devicerat clamorem fecit. Quæ mox ad dæmones conversa: « O, inquit, miseri, quid quærebatis in peregrino Domini et filii mei, et Jacobi fidelis sui? Satis vobis posset sufficere pœna vestra, non esset opus ut eam augetis malitia vestra. » Postquam locuta est illa beatissima, clementer super me sua lumina flexit: dæmonibus autem magno timore conterritis, omnibus qui in concilio erant dicentibus eos contra apostolum, me fallendo, injuste fecisse, imperavit domina me ad corpus reduci. Sanctus igitur Jacobus me suscipiens confestim in hunc locum restituit. Taliter mortuus et resuscitatus sum. » Quod incolæ ipsius loci audientes, vehementer lætati, protinus eundem in domum suam tulerunt, ac per triduum secum tenuerunt, divulgantes et demonstrantes illum in quo Deus per beatum apostolum Jacobum tam insolitam rem operatus est atque mihi abilem. Nam plagæ illius sine mora sanatæ sunt, solis cicatricibus loco vulnerum manentibus: loco vero genitalium crevit caro quasi verrucæ, per quam mittebatur urina. Expletis diebus quibus habitatores illum secum pro gaudio tenuerant, paravit asinum suum, et cum socio paupere quem in via junxerat sibi, iter aggressus est. Sed cum appropinquasset ad beati Jacobi limina, cœ socii qui eum reliquerant regredientes obviverunt illi; qui cum adhuc procul essent et duos illos asinum incitantes intuitu fuissent, locuti sunt ad invicem: « Similes, aiunt, homines illi sunt sociis nostris quos reliquimus, alterum mortuum, alterum vivum, nec animal quod minant differt ab illo, in quantum videtur, quod illis derelictum est. Postquam autem appropinquaverunt, et mutuis agnitionibus se cognoscere cœperunt, agnoscentes quod actum fuerat, vehementer exsultaverunt, et domum venientes rem per ordinem asseruerunt. Sed qui resuscitatus fuerat postquam a sancto Jacobo rediit, hoc quod socii prius narraverant re ipsa confirmavit: nam ut res gesta est passim divulgavit, cicatrices ostendit, et etiam quod in secretiori loco, multis videre cupientibus demonstravit. Hunc hominem et omnia signa mortis ejus reverendissimus Hugo sanctus abbas Cluniacensis et cum multis aliis vidit, et pro admiratione hoc ubi relatus est sæpius solitum se vidisse asseruit, et nos apostoli amore ne a memoria deleteretur, litteris commendavimus, præcipientes omnibus ut per omnes Ecclesias festum tanti miraculi cæterorumque miraculorum sancti Jacobi v die Nonarum Octobris dignis annuatim celebrent obsequiis. A Domino factum est, etc.